

www.oljan.fo

Jan Müller

06 - 02 - 2012

Álvarsamir langtíðar skaðar á fiskiríkidømi eftir oljudálking

Oljukjak Kári Thomsen skvivar - Oljudálking hevur við sær stóran skaða á fisk langa tíð eftir, at oljan er horvin og ikki sæst á vatnskorpunum ella í fjørunum. Og oljan kann eisini blíva enn meira vandamikil í upploysingar-gongdini í náttúrunum. Hetta er niðurstøðan í ToxProf granskingarverkætlan, ið er gjørd í samstarvi millum Noreg, Ongland, Spania og Frakland. Grundarlagið í kanningini eru stórar oljudálkingar, ið hava verið fram við Europeisku stremdurnar. Frá Noregi hevur stovnurin NIVA og Biologisk Institut frá universitetinum í Oslo tikið lut. Eingi úrslit eru tøk frá javnbjóðis gransking, men vísir ToxProf verkætlanin, at sjálvt um olja hvørvur rímuliga skjótt á vatnskorpunum, kunnu eitrandi evnini í oljunum framhaldandi hava við sær skaðaárin í langa tíð eftir eitt dálkingaróhapp. Greið tekin vóru í kanningini um, at eitrevnini í oljunum kunnu geva skaðar á DNA (arvaeginleikar) og hava við sær strongd hjá toski, kræklingi og tarastubba, ið vóru tey djór, kanningin tók støði í. Í fleiri økjum síggjast skaðaárin í 15 til 20 ár eftir oljuvannlukkur sum t.d. Exxon Valdez í Alaska í 1989. Sagt verður at oljan kann hava við sær álvarsamar vistfrøðiligar avleiðingar, tá hon upploysist og verður brotin niður í sjónum. Sambært Ketil Hylland, professara í toksikologi á Biologisk Institut í Oslo, mugu oljuútlát ikki gerast til einkis og takast fyri at verða av lítlum og ongum týdningi, sjálvt um dálkingin ikki er sjónlig á vatnskorpunum. Granskingarverkætlanin varð framd innandura og í kørnum har trý sløg av olju vórðu eftirkannað. Talan var um olju av slagnum Ekofisk, Arabian Light og vanligu gassolju. Endamálið var at kanna skaðaárin frá ymsu oljuútlátum eftir, at hesi vóru partvís upploysast og eisini høvdu verið í sólarljósi. Til bar í verkætlanini at stýra ymsar styrkir í eitrandi evnunum í oljunum. Sambært Ketil Hylland vísir nógv nýggj gransking, at langtíðar skaðiliga árin frá oljuútlátum í havumhvørvi kann vera meira álvarsom enn higartil mett, og at oljan kann

verða meira eitrandi og vandamikil, tá hon uppløyst í náttúruni. Ketil Hylland leggur at enda afturat, at dálkingin frá oljuni kann ávirka gýtingina hjá fiski soleiðis, at henda ikki tekur seg upp rætta tíð á árinum, og kann úrslitið tá verða, at fleiri ættarlið av fiski verða rakt av dálkingini. Sambært PAME, Protection of the Arctic Marine Environment, ið er arbeiðsbólkur hjá Arktiska Ráðnum, eru mest álvarsomu hóttanir móti havumhvørvinum í arktiska og norðuratlantiska økinum skipsvanlukkur heldur enn reglulig skipaferðsla, har oljudálkað vatn kemur út í umhvørvið. Sagt verður í drúgvum kanning frá 2009, at ringasta óhapp, ið henda kann, er 200.000 tons oljutangabátur, ið søkkur í Norðuratlantshavið. Fylgjurnar verða sera álvarsligar fyri vistfrøðina í sjónum, og næst kann úrslitið blíva ein fullkomin niðurbreiting í fiskivinnu, alivinnu og búskapinum hjá londunum í økinum sum heild. Hendir slík vannlukka í arktiskum øki verða avleiðingarnar álvarsamar á vistskipanina, tá oljan ikki uppløyst so skjótt í køldum sjógvi. Vitan er ikki neyv um árin á plankton og mikroverur, ið liva undir havísinum, tó at fylgjurnar kunnu verða alt oyðileggjandi. Kanningin hjá PAME vísir á, at vitanin er størri til dálkandi árin hægri uppi í føðiketuni. Oljudálking í gýtingartíð er oyðandi fyri egg og yngul, verður sagt, meðan óvissa er (í 2009) um óhepin árin ella virknaðin á toskastovnar. PAME leggur afturat, at laksur og síl eru sera viðbrekin fyri oljudálkan. Sambært Per Starklint, leiðara fyri Færøernes Kommando, eru umleið 200 risastórir oljutangabátar kring Føroyar á hvørjum ári, og er spurningurin ikki um, men nær vit skulu rokna við ólukkan hendir. Sum er í løtuni er eingin tilbúgvingarætlan og eingin útgerð at fyrbyggja slíka vannlukku, og heldur eingin útgerð er tøk at taka stórar nøgdir av olju upp úr sjónum. Myndugleikin, ið varar av hesum, er Føroya Landsstýri. Kári Thomsen, (Kári Thomsen arbeiðir sum ráðgevi á Agenda 12 Stovuni og er eisini samskipari hjá Føroya Kommunufelag í KIMO)